

اندیشه پیشرفت، مسئله تمدنی انسان امروز در گستره‌ای چهارصد ساله
(ارائه چارچوبی نظم‌یافته از آرای اندیشمندان حول اندیشه پیشرفت در غرب)

مصطفی تقوی

عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف

صابر منادی نوری

دانشجوی دکتری دانشگاه صنعتی شریف

۳	خلاصه
۴	فصل اول: مقدمات بحث
۴.....	سخن اول.....
۶.....	معانی گوناگون پیشرفت.....
۸.....	آشفته‌بازار نظریات پیرامون پیشرفت در غربِ پسا رنسانس.....
۱۵.....	دسته‌بندی اولیه از نظریات مربوط به پیشرفت.....
۱۶.....	نمودار دسته‌بندی نظریات پیشرفت در دو ساحت معنای پیشرفت و مسیر پیشرفت.....
۲۱	فصل دوم: شکل‌گیری اندیشه ترقی و موج فراگیر خوش‌بینی به آینده
۲۱.....	سرچشمه‌های مفهوم ترقی.....
۲۲.....	وضعیت اجتماعی و فکری دوران باستان.....
۲۵.....	پیشرفت‌های علمی و فنی سرآغاز نگاه مثبت به آینده بشریت.....
۲۶.....	نگرش مسیحی، سنگی بزرگ در برابر اندیشه پیشرفت لایتناهی مادی.....
۲۹.....	پشتوانه‌های اجتماعی و سیاسی و اقتصادی رشد اندیشه ترقی.....
۳۱.....	قرن هجدهم و پیروزی خوش‌بینی مفرط به آینده انسانی.....
۳۲.....	شروع تاریخ‌نویسی جدید با رویکرد ترقی.....
۳۴.....	فرانسه قرن هجدهم مهد خوش‌بینی به تاریخ و آینده بشر.....
۴۲.....	انگلستان قرن هجدهم؛ نماد اقتصاد سیاسی و توسعه اقتصادی.....
۴۷.....	آلمان قرن هجدهم؛ جستجوی ترقی در ورای جامعه.....
۴۹.....	جمع‌بندی تجربه قرن هجدهم در اندیشه ترقی.....
۵۰	فصل سوم: لیبرالیسم، کمونیسم و اندیشه پیشرفت بی‌حد مادی
۵۱.....	عوامل تقویت اندیشه‌های لیبرالیستی.....

ظهور کمونیسم ۵۹

شباهت‌های دو نهضت لیبرالیسم و مارکسیسم ۶۲

انتقال اندیشه‌های غربی به ملل دیگر، شروع نهضت توسعه ۶۶

خلاصه و نتیجه گیری از فصل ۶۸

فصل چهارم: پیشینه نقد الگوهای غربی پیشرفت

ژان ژاک روسو؛ آغازین پرتوهای نقد اندیشه غربی پیشرفت ۷۰

گاندی و ازخودبیگانگی پیشرفت غربی ۷۳

اشپنگلر، توینبی و پیشرفت در تمدنهای دیگر ۷۶

لزوم تدوین الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت در پرتوی نگاهی نو به معنای پیشرفت ۸۴

فهرست منابع ۸۵

خلاصه

مفهوم پیشرفت در چند قرن اخیر از معانی و واژه‌های بسیار پرکاربرد در زندگی عموم مردم، فضاهاى علمى و همچنین رویکردهای کلان سیاسی و اجتماعی بوده است. امروزه این واژه از شدت استعمال تبدیل به یکی از لغات روزمره شده و لزوم رسیدن به آن از بدیهیات به شمار می‌آید؛ اما دقتی مختصر در معنا و رویکردهای رسیدن به پیشرفت در طول چهار قرن که از پیدایش آن می‌گذرد، ما را با انبوهی از نظریات و مکاتب مختلف و گاهی معارض روبرو می‌کند. متأسفانه در چند دهه اخیر باوجود حرکت پرشتاب کشور برای رسیدن به پیشرفت، هنوز اندیشمندان جامعه نگاهی عمیق به این مفهوم نداشته‌اند و حتی مدل‌های غیرومی آن موردبررسی دقیقی واقع نشده است. برای فهم درست اندیشه پیشرفت باید آن را در فضای تاریخی-اجتماعی پیدایش و تطورش بررسی نمود. در پژوهش حاضر تلاش بر این بوده تا ضمن ارائه مکاتب و اندیشه‌های پیشرو در این زمینه با رویکرد اجتماعی-تاریخی، چارچوبی منظم برای فهم و نظم دهی به این نظریات و اندیشه‌ها ارائه شود.